

28.4.2026

VN/16835/2024
VN/16835/2024-VNK-13

Oikeusministeriö

Valtioneuvoston kanslian lausunto etukäteismaksuista tuomioistuimissa

Oikeusministeriö on pyytänyt lausuntoa etukäteismaksusta tuomioistuimissa (Lausuntopyynnön diaarinumero: VN/16835/2024-SAAP-6) <https://www.lausuntopalvelu.fi/FI/Proposal/Participation?proposalId=0a1de337-e454-46ca-95cf-4a0999c0d6f0>.

Esiselvityksen tarkoituksena oli arvioida tuomioistuinmaksun etukäteen maksamisen oikeudellisia reunaehtoja sekä etukäteismaksun käyttööntamisen oikeudenhoidollisia ja taloudellisia vaikutuksia. Esiselvityksen tuli sisältää myös ajantasaiset vertailutiedot Ruotsin, Norjan, Tanskan ja Viron oikeudenkäyntimaksun koskevasta sääntelystä sekä kartoittaa EU-tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntöä. Lisäksi tuli pyytää Oikeusrekisterikeskukselta suuntaantava arvio tietojärjestelmäkustannuksista, joita etukäteismaksujärjestelmään siirtyminen edellyttäisi.

Etukäteismaksu on pääsääntö lähes kaikissa EU-maissa. Vertailumaita tarkasteltaessa havaittiin, että niissä oli pääsääntönä oikeudenkäyntimaksun maksaminen asian vireillepanon yhteydessä. EU-tuomioistuimen ja Euroopan ihmisoikeustuomioistuimen ratkaisukäytäntöä arvioitaessa todettiin, että EU:n peruskirjan ja Euroopan ihmisoikeussopimuksen vaatimukset oikeudenmukaisesta oikeudenkäynnistä täyttyvät, vaikka oikeudenkäyntimaksu tulisi maksaa etukäteen. Myös tuomioistuinten ja muiden viranomaisten kuulemisessa etukäteismaksua pidettiin pääosin kannatettavana.

Etukäteismaksuun siirtyminen edellyttäisi lainsäädännöllisiä tarkistuksia. Johtopäätöksenä katsottiin, että etukäteismaksuun siirtyminen vahvistaisi oikeudenhoidollisia edellytyksiä ja toisi merkittäviä taloudellisia säästöjä.

LAUSUNTO

Valtioneuvoston kanslia lausuu asiassa lausuntopalvelussa pyydettyllä tavalla seuraavaa:

1. Miten katsotte etukäteismaksun vaikuttavan asianosaisen harkintaan asiansa saattamisesta tuomioistuimen ratkaistavaksi?

Valtioneuvoston kanslia yhtyy esiselvityksen arvioon siitä, että uudistus tulisi vähentämään asianosaisten tekemiä ilmeisen perusteettomia tuomioistuin- ja muutoksenhakuasioita. Tämä mahdollistaisi tuomioistuinten resurssien käytön intressiltään merkittävämpiin juttuihin, mikä on kannatettavaa. Esitys tukee tältä osin myös Valtioneuvoston selonteossa oikeudenhoidossa (VN julkaisuja 2022:67) mainittua tavoitetta tuottavuuden parantamisesta ja rikos- ja riita-asioiden käsittelyyn liittyvien menettelysäännösten ajantasaistamisesta.

2. Onko teillä muuta lausuttavaa?

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Valtioneuvoston kanslia

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

PL 23
00023 Valtioneuvosto

Snellmaninkatu 1 A
Helsinki

0295 16001
+358 295 16001

kirjaamo.vnk@gov.fi

Valtioneuvoston kanslia kannattaa, että etukäteismaksujärjestelmään siirtymistä koskevaa työtä jatketaan.

Esityksessä todetaan (s.29), että perustuslakivaliokunnan mukaan etukäteismaksu rajoittaa perustuslain 21 §:n 1 momentissa tarkoitettua oikeutta saada asiansa käsitellyksi tuomioistuimessa ja tämän perusoikeuden rajoittaminen edellyttää hyväksyttävä perustetta. Lisäksi esiselvityksessä (s. 78 ja 91) todetaan, että etukäteismaksun käyttöönottamisessa on noudatettava perustuslain 6 §:n yhdenvertaisuusvaatimusta. Jatkotyössä tulisi arvioida mahdolliset muutostarpeet tuomioistuinmaksulain (1455/2015) 5 §:n mukaisiin maksuttomiin suoritteisiin perustuslain yhdenvertaisuusvaatimus huomioon ottaen.

Valtioneuvoston kanslian näkemyksen mukaan olisi kannatettavaa, jos etukäteismaksu koskisi kaikkia tuomioistuinmaksuja. Tietopyynnöt työllistävät merkittävässä määrin myös tuomioistuinta. Etukäteismaksu voisi vaikuttaa asianosaisen harkintaan tietopyyntöjen ja erityisesti niiden laajuuteen. Joissain asioissa, kuten kopiointipyyntöissä, etukäteismaksulla voisi olla kopiopyyntöjä vähentävä vaikutus.

Alivaltiosihteeri

Timo Lankinen

Lainsäädäntöneuvos

Annika Parsons

Liitteet -

Jakelu

Tiedoksi VNAY

VN/16835/2024-VNK-13

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: